

AVRUPA BİRLİĞİ MÜKTESEBATININ ÜSTLENİLMESİNE İLİŞKİN TÜRKİYE ULUSAL PROGRAMI

I GİRİŞ

Cumhuriyetin dayandığı temel ilkelere ve Atatürk milliyetçiliğine bağlı, ulusal bütünlük içinde, bilgi çağını yakalamış, güçlü ve refah içinde yaşayan, insan haklarına saygılı, çağdaş, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olmak, geçmiş ve gelecek kuşaklara karşı tarihi ve ebedi bir sorumluluktur.

Çağdaşlaşmayı temel ilke olarak benimseyen Türkiye, aslında Cumhuriyetin kurulmasından bu yana siyasi, hukuki ve ekonomik alanlarda her zaman bir yenileme hareketinin içinde olmuştur. Modernleşme ve ileri görüşlü reformlarla somutlaşan bu hareket, Türkiye Cumhuriyeti'nin toprak bütünlüğü, en açık ifadesini üniter devlet yapısında bulan siyasi birliği, her türlü dil, din, ırk, cinsiyet ve etnik ayırımın ötesine geçen yurttaşlık bağı ile vicdan özgürlüğüne dayalı laiklik ilkesinin pekiştirilmesi sayesinde güçlenmiştir.

Türkiye, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma hedefi doğrultusunda, kalkınmasını en ileri aşamalara getirmeye karardır. 21. Yüzyılda Türkiye, dünya standartlarında üreten, gelirini adil paylaşan, insan haklarını güvenceye alan, hukukun üstünlüğünü, katılımcı demokrasiyi, laikliğı, din ve vicdan özgürlüğünü uluslararası standartlarda gerçekleştiren, etkili ve yaratıcı bir devlet olma yönünde çaba harcamaktadır.

Türkiye'nin, hedeflerine ulaşmasını sağlayacak en önemli projesi Avrupa Birliğı'ne tam üyeliktir. Türkiye'nin Avrupa Birliğı ile bütünleşme emeli, her vatandaşımızın bugününü ve yarınını temelden etkileyen toplumsal bir dönüşüm projesidir. Üretimden tüketime, sağlıktan eğitime, tarımdan sanayiye, enerjiden çevreye, adaletten güvenliğe, günlük yaşamın her alanında köklü değişiklikleri gerektiren, ülkeyi evrensel standart ve uygulamalara götürecekt büyük bir reform hareketidir. Üyelik yolunda gerçekleştirilen siyasi, hukuki, ekonomik veya toplumsal her reform, bireyin hayat standardını yükseltirken, ülkemizin uluslararası ekonomik gücünü, demokratik saygınlığını ve güvenliğini de artırmaktadır.

Avrupa Birliğı'ne üyeliğimiz, halkımızın desteklediğı ulusal bir hedeftir. Türkiye'nin stratejik vizyonunun da ayrılmaz bir parçası olan bu hedef, Cumhuriyetimizin kuruluş felsefesi ve Atatürk'ün ulusumuz için belirlemiş olduğı çağdaş uygarlıkla bütünleşme ülküsüyle birebir örtüşmektedir.

Tarih boyunca Avrupa kıtasının siyasi, ekonomik ve kültürel yapısının bir parçası olan, Türkiye ile Avrupa Birliğı arasında 45 yıldır devam eden ortaklık ilişkisi, 1999 Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin adaylığının teyit edilmesiyle birlikte yeni bir sürece girmiştir. 12-13 Aralık 2002 tarihli Kopenhag Zirvesi'nde Avrupa Birliğı, Avrupa Komisyonu'nun 2004 Aralık ayında hazırlayacağı rapor ve öneriler doğrultusunda Türkiye'nin Kopenhag siyasi kriterlerini yerine getirmesi şartıyla üyelik müzakerelerinin geciktirilmeksizin açılmasını taahhüt etmiştir. Takiben Avrupa Birliğı, 1999 Helsinki ve 2002 Kopenhag Zirveleri ile 16-17 Aralık 2004 tarihli Brüksel Zirvesi'nde, alman kararlar doğrultusunda, Türkiye'nin Kopenhag siyasi kriterlerini yeterli ölçüde karşıladığını teslim ederek ülkemizle üyelik müzakerelerinin 3 Ekim 2005 tarihinde başlatılmasına karar vermiştir. 59. Hükümetin Devlet Bakanı Ali Babacan, 3 Haziran 2005 tarihinde Avrupa Birliğı ile müzakereleri yürütmek üzere Başmüzakereci olarak görevlendirilmiştir. 3 Ekim 2005 tarihinde Lüksemburg'da toplanan AB Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyi, Aralık 2004 AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi sonrasında yayınlanan Bildiri'den aldığı yetkiyle Müzakere Çerçeve Belgesi'ni kabul etmiş, Türkiye'nin AB'ye katılım süreci böylece resmen başlatılmıştır. Müzakerelere yönelik çalışmaların yürütülmesiyle ilgili olarak Başmüzakereci'nin başkanlığında, Avrupa Birliğı Genel Sekreteri, Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı, Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşar Yardımcısı ve AB nezdinde Türkiye Daimi Temsilcisi'nden müteşekkil "İzleme ve Yönlendirme Komitesi" oluşturulmuştur.

Katılım Süreci, 33 fasılda Türk ulusal mevzuatının AB müktesebatına uyumuna yönelik tanıtıcı ve ayrıntılı tarama toplantılarının yapılması ve fasılların müzakere edilmesi şeklinde cereyan etmektedir. 12 Haziran 2006 tarihinde Lüksemburg'da düzenlenen Hükümetlerarası Konferans'da taraması biten ilk fasıl olan "Bilim ve Araştırma" faslı müzakerelere açılmış ve aynı gün kapanmıştır. Avrupa Birliği ile yakın işbirliği içinde devam eden katılım sürecinin toplumun ilgili tüm kesimlerini içine almasına büyük önem atfedilmekte olup, süreç ilgili kurum ve kuruluşlar arasında artan eşgüdüm ve işbirliği halinde yürütülmektedir. Müktesebata uyum bağlamında kamu bürokrasisinin ilgili tüm birimleri sorumlulukları dahilinde katılım sürecinde doğrudan yer almakta ve atılacak adımlar ile hedeflerin saptanmasında söz sahibi olmaktadır. Sivil toplumun katılım sürecine katkısı büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda sivil toplum örgütleri, tarama toplantılarının sonuçları hakkında bilgilendirilmektedir. Ayrıca müzakereye açılacak fasıllar hakkında ülkemiz tarafından hazırlanan müzakere pozisyon belgesinin kaleme alınmasına yönelik çalışmalar sırasında sivil toplum örgütlerinin de görüşlerine başvurulmaktadır.

Türkiye, Avrupa Birliği'ne üyelik yolunda hukuksal, siyasi ve ekonomik reformların gerçekleştirildiği dinamik bir süreç içinde bulunmaktadır. Bu süreçte amaç, demokratik sistemin tüm kurum ve kurallarıyla işlerliğinin sağlanmasıdır. Katılımcı demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve temel özgürlükler sadece birer evrensel insanlık değeri değil, ekonomik ve siyasal istikrarın ve kalkınmanın en güvenilir dayanağıdır. Türkiye, Avrupa Birliği'ne üyeliğin şartı olan Kopenhag kriterlerini benimseyerek, bugüne kadar gerçekleştirdiği reform ve uyum çalışmalarıyla, daha özgürlükçü, daha katılımcı ve daha çağdaş demokrasiye ulaşma iradesini kanıtlamıştır.

Öte yandan, uygulanmakta olan ekonomik programın da etkisiyle Türkiye, serbest piyasa ekonomisinin kurallarıyla işleyen bir düzene sahiptir. Avrupa Birliği içindeki rekabete karşı dayanıklılığını ise Gümrük Birliği'ndeki rekabet gücüyle ortaya koymuştur. AB ile ilişkilerimizde ekonomik ve ticari açıdan önemi gittikçe artmaya başlayan ciddi bir sorun, Gümrük Birliği yükümlülüklerimiz kapsamında, AB'nin tercihli ticaret rejiminin üstlenilmesi sürecinde Türkiye'nin AB ile eşit ve/veya benzer koşulları haiz olmaması nedeniyle, imzalanamayan Serbest Ticaret Anlaşmalarının (STA'lar) Türkiye ekonomisi ve ticaretinde ciddi sıkıntılara yol açmasıdır. Bu konu Bakanlar düzeyinde gündeme getirilmiş, ayrıca Gümrük Birliği Ortak Komitesi gibi çeşitli platformlarda Avrupa Komisyonuna müteaddit defalar vurgulanmıştır. Söz konusu sorunların bertaraf edilmesini teminen, taraflar arasında Gümrük Birliğinin işleyiş kurallarını belirleyen 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararının, başta 16. ve 58. maddeleri olmak üzere, ilgili hükümlerinin işletilmesi suretiyle çeşitli tedbir mekanizmalarının değerlendirilmesi ve sorunun çözümüne yönelik bir sonuca ulaşılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Türkiye'nin AB ile müzakere eden ülke konumuna gelmesi ve tam üyelik hedefine daha da yaklaşması siyasal, stratejik ve güvenlik bağlamında ülkemizin konumunu güçlendirmektedir. Türkiye, katılım sürecini başarıyla tamamlamakta kararlıdır.

Büyük toplumsal projesini tamamlamış bir Türkiye'nin 21. Yüzyıl'a demokratik bir güç odağı olarak girmesi, bölgesel ve uluslararası barış ve istikrarın tesisi için değeri biçilmez bir fırsat olduğu kadar, içinde yaşadığımız çalkantılı bölgede ve daha ötesinde çağdaşlaşma arayışı içinde olanlara da bulunmaz bir ilham kaynağıdır. Türkiye'nin AB ile bütünleşme projesinin başarıya ulaşması, Medeniyetler İttifakı'nın yaşama geçirilmesi, AB'nin temelinde yer alan değerlerin evrenselliğinin kanıtlanması ve uluslararası barış ve istikrarın sağlanması bakımından tarihi bir dönüm noktası olacaktır.

Türkiye'nin dış politikası Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesine dayanmaktadır. Bu çerçevede Türkiye'nin, komşularıyla ve mücavir bölgelerle ilişkilerini güçlendirme çabaları doğrultusunda, Yunanistan'la ekonomi/ticaret, ulaştırma, enerji gibi çeşitli alanlarda işbirliğinin geliştirilmesi ve ikili sorunların diyalog yoluyla çözümüne yönelik çaba ve girişimleri sürecektir. Türkiye'nin muhataplarının da aynı yapıcı anlayış içinde olmaları gereklidir.

Türkiye benzer biçimde Avrupa Birliği'yle güçlendirilmiş diyalogun bir parçası olarak, Kıbrıs'ta adil ve kalıcı bir çözüme ulaşılması çabalarını desteklemekte, çözümün Ada'daki gerçekler, iki ayrı halkın ve demokrasinin varlığına dayanan, iki kesimliliğin, iki tarafın siyasi eşitliğinin, iki kurucu devletin eşit statüsünün ve yeni ortaklık devleti parametreleri temelinde, her iki tarafça kabul edilebilecek bir çözümün bulunması yönünde BM Genel Sekreteri'nin iyi niyet misyonu çerçevesinde gösterdiği çabaları desteklemeye devam edecektir. Garanti ve İttifak Antlaşmaları yürürlükte kalacaktır. Türkiye, güven ortamını geliştirerek kapsamlı bir çözüme olanak sağlamaya matuf olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin attığı yapıcı adımları desteklemektedir.

Bilindiği üzere, Türkiye'nin AB'ye katılım sürecinin en önemli üç temel unsurundan biri sivil toplum diyalogudur. Türkiye'nin AB nezdindeki imajını ve AB'nin Türk halkı nezdindeki imajını yükseltme ve toplumlar arası bağları güçlendirme amacını taşıyan Sivil Toplum Diyalogu süreci kapsamında Avrupa Birliği Genel Sekreterliği tarafından uygulanan "AB ve Türkiye arasındaki Sivil Toplum Diyalogunun Geliştirilmesi" projesi 2008 yılının Haziran ayında fiilen başlamıştır. Proje kapsamında kentler ve belediyeler, meslek örgütleri, üniversiteler ve diyalog için gençlik girişimleri bileşenleri çatısı altında 19.3 milyon Avro tutarında 119 hibe projesi uygulanmaktadır. Bundan sonraki aşamalarda proje daha da genişletilerek, toplumun tüm kesimlerini kapsayıcı hale getirilecektir.

Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği yolunda atacağı adımlar, vatandaşlarımızın doğrudan doğruya daha gelişmiş demokrasi ve hukuk değerleri içinde yaşamlarını sürdürmeleri ve daha iyi ekonomik ve toplumsal şartlara sahip olmalarının hızlandırılmasına yönelik atılımlardır. Bu nedendir ki Türkiye, Avrupa Birliği'ne katılım sürecindeki yükümlülüklerini, Cumhuriyetimizin temel ilkelerine ve Atatürk'ün mirasına sahip çıkacak bir anlayışla, süratle yerine getirmek azminde ve kararlılığındadır. Ulusal Program'la ortaya konulan hususlar, Türk halkının benimsediği bu yaklaşımı yansıtmaktadır.